

An aerial photograph of a village in a rural setting. A prominent church with a tall, dark brick tower and a red-tiled roof is situated in the center-right. To its left is a large, white, two-story building with a dark roof. The village is surrounded by green fields and clusters of trees. In the background, there are large, open fields, some of which are golden-brown, suggesting they have been harvested. The overall scene depicts a peaceful, rural community.

POTENTIALE- VURDERING AF KULTURMILJØER

- EN GUIDE

Potentiale vurdering af kulturmiljøer - en guide

Redaktion og layout: BARK Rådgivning A/S

For- og bagsidebillede: Colourbox

Side 5: Fotograf Anne Prytz Schaldemose

Side 10: Fotograf Jørgen Jørgensen

Side 32: Fotograf T. Lindegaard

Alle øvrige billeder er leveret af

Collective Impact, Lolland Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune.

Guiden er udviklet af BARK Rådgivning A/S for

Collective Impact-gruppen Bygningsarven i landdistrikterne

En lang række parter har deltaget i gruppen: Bygningskultur Danmark, DGI, KL, KTC – Kommunalteknisk Chefforening, Landdistrikternes Fællesråd, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Landsforeningen Landsbyerne i Danmark, Nykredit, Realdania, Slots- og Kulturstyrelsen og Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (nu boligområdet under Transport- og Bygningsministeriet).

Forord	4
Introduktion	5
Hvorfor en guide?	6
Hvorfor vurdere kulturmiljøers potentialer?	8
Guide	10
Hvordan er guiden bygget op?	11
Hvem bidrager i processen?	12
Udgangspunkt: Overblik	15
Trin 1: Analyse	16
Trin 2: Lokal kvalificering	25
Trin 3: Prioritering	29

FORORD

Omstillingen af Danmarks landdistrikter sætter bygnings-arven under pres. Over hele landet mister værdifulde bygninger, landskaber og kulturmiljøer deres funktion og driftspotentiale, og dermed forsvinder også forudsætningen for at bevare dem. Som land står vi til at miste vigtig kulturarv for altid.

Landdistrikternes udvikling kræver også, at mange kommuner skal prioritere og tilpasse sig til en ny virkelighed med færre borgere, flere ældre og færre børn og unge. Men hvordan kan bygningsarven spille en rolle i denne proces, og hvad kan den bidrage med af værdi, lokal stolthed og udviklingspotentiale?

At skabe synlighed om kulturarvens værdier og muligheder kræver kortlægning. Men velkendte kortlægningsmetoder som SAVE, DIVE og KIP tager lang tid og er dyre at gennemføre. I virkelighedens verden bliver metoderne da også kun brugt i begrænset omfang. Mest kendt er SAVE-metoden, men ofte bliver anvendelsen af den begrænset til mindre områder - netop fordi den er så krævende at føre ud i livet.

Og de vante metoder har flere ulemper: Med deres fokus på arkitektur og kulturhistorie kortlægger de ikke kulturmiljøernes økonomiske potentiale og investeringskapital. Og metoderne tager heller ikke højde for, at det

socioøkonomiske grundlag, den geografiske afgrænsning, nærheden til en større by, og kulturmiljøernes antal og kvalitet kan variere fra kommune til kommune. Denne guide tager dermed skridtet videre fra kortlægning og udpegning af kulturmiljøer til at identificere og aktivere de potentialer i kulturmiljøerne, der skal være grundlaget for en videre investering og udvikling lokalt. Kulturmiljøerne skal op af skuffen, og bidrage til at realisere kommunernes strategiske målsætninger.

Collective Impact gruppen Bygningsarven i Landdistrikterne står bag guiden, og den samler erfaringer og værktøjer, der kan bistå kommunerne med at arbejde mere strategisk med deres kulturmiljøer.

Gøsta Knudsen

Formand for Collective Impact gruppen
Bygningsarven i Landdistrikterne

Rie Søgaard Jensen

Sekretariatsleder for Collective Impact gruppen
Bygningsarven i Landdistrikterne

HVORFOR EN GUIDE?

Fælles problemer kræver fælles løsninger

Collective Impact er en arbejdsform, der kan bruges til at arbejde med samfundsproblemer, som er for komplekse og omfattende til, at én enkelt organisation kan løse dem alene. Fælles problemer skal løses i fællesskab på tværs af interesser og aktører. Og de skal løses med det langsigtede mål og den varige forandring for øje. Med Collective Impact arbejder alle, der bør og kan, sammen mod en række fælles, langsigtede og målbare mål.

Det er også baggrunden for Collective Impact-gruppen Bygningsarven i Landdistrikterne. Fra 2014-2017 arbejdede gruppen for at bidrage med viden, metoder og handlinger, som kan sikre den væsentligste bygningsarv i landdistrikterne.

Gruppen arbejdede ud fra idéen om, at den bedste fremtids-sikring er en løbende investering i og brug af bygningsarven. Hypotesen var: Lokalt og bredt forankrede bevarings- og udviklingsindsatser i kulturmiljøer med strategisk udviklingspotentiale vil fremme investeringer i kulturmiljøerne.

De overordnede formål med at fremme investeringer i kulturmiljøerne er at sikre flere bevarede og benyttede bygninger i kulturmiljøerne, at skabe lokal udvikling og en øget identitetsfølelse og forståelse for bygningsarens værdier.

Potentiale vurderingen i denne guide er dermed en forudsætning for at realisere gruppens hypotese for at bevare og udvikle udvalgte kulturmiljøer i kommunerne.

Læs mere om erfaringer og resultater på www.collectiveimpact.dk

Et arbejde i fællesskab

Denne guide er en ny tilgang til potentiale vurdering af kulturmiljøer. Guiden blev udviklet i løbet af tre større workshops i 2016, hvor en større arbejdsgruppe diskuterede og udviklede guidens enkelte dele.

I arbejdsgruppen sad repræsentanter fra kommuner, kreditforeninger, interesseorganisationer og rådgivere. På de tematiserede workshops deltog også eksterne eksperter.

Et vigtigt mål for guiden er, at den let skal kunne integreres i den daglige praksis og støtte op om kommunens øvrige strategiske målsætninger.

Derfor er denne procesbeskrivelse blevet testet i sidste halvår af 2016 i to udvalgte kommuner; Lolland og Faaborg-Midtfyn. Erfaringerne fra testfasen og kommunernes arbejde ligger til grund for guidens endelige opbygning og anbefalinger.

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

"Som kommune har vi fået klarhed over, hvilke områder vi og andre aktører skal satse på og gøre til omdrejningspunkt for vores investeringer, når de historiske bygninger og kulturmiljøer, som andre områder, kommer under ressourcepres."

Holger Schou Rasmussen
Borgmester, Lolland Kommune

"Processen har givet os et helt nyt vidensniveau omkring vores kulturmiljøer og deres rolle i kommunen. Prioriteringen og overblikket over potentialerne giver et stærkt fokus, når vi i samarbejde med lokale aktører arbejder for at tiltrække investeringer."

Anne Møllegaard Mortensen
Viceborgmester, Faaborg-Midtfyn Kommune

Hvorfor gik Lolland Kommune ind i arbejdet med at udvikle guiden?

Lolland Kommune stod ved starten af projektet med nogle væsentlige udfordringer, men også mange udviklingsmuligheder. Lollands formål og ambition med at deltage i arbejdet var flere:

For det første ville kommunen udvikle og dygtiggøre sig i strategisk planlægning. Her står udvikling af nye metoder og værktøjer til prioritering helt centralt. Målet var at identificere kulturmiljøer, der har eller kan få oplevelsesværdi, og at kortlægge de kulturmiljøer, der ikke har et udviklingspotentiale.

For det andet var det vigtigt for Lolland Kommune at synliggøre kulturmiljøer, der har et strategisk udviklingspotentiale, jævnfør kommunes fokus på bl.a. udvikling af hovedbyerne Nakskov og Maribo, men også når det gælder satsningen på investeringer med bosætnings-, erhvervs- og turismepotentiale i udvalgte kulturmiljøer i resten af kommunen.

Og for det tredje ville Lolland Kommune bruge arbejdet med guiden til at skabe en lokal mobilisering og forankring blandt borgerne i Lolland Kommune. Forventningen var, at en høj grad af inddragelse og mobilisering også ville bidrage til et større lokalt kendskab og stolthed hos borgerne over områdets kulturmiljøer. Fokus var på nye lokale finansieringsmodeller for investeringer i kulturmiljøer, f.eks. crowdfunding, andelsforeninger m.m.

Hvorfor gik Faaborg-Midtfyn Kommune ind i arbejdet med at udvikle guiden?

Faaborg-Midtfyn Kommune vedtog udviklingsstrategien 2015-2030 "Sammen om nødvendige forandringer" i februar 2015. Udviklingsstrategien tager afsæt i kommunens udfordringer og lægger op til, at det er nødvendigt med forandringer for at vende udviklingen.

Som opfølgning gennemførte kommunen et projekt om udvikling af by- og egnsprofiler for tre egne i kommunen. Profilerne skulle skabe grobund for byen og oplandets samarbejde om udvikling af by og egn. For de tre egne gælder det, at der er mange aktive lokalsamfund og aktive byer, der har stor interesse i at bakke op om de lokale udviklingsmuligheder.

Projektets tanke om, at bygningsarvens potentialer skal aktiveres for at skabe værdi i landdistrikterne, matchede kommunens ønsker og udfordringer. Dels ved at sætte fokus på udnyttelse af de potentialer, der findes i den eksisterende bygningsarv, og dels ud fra en erkendelse af, at det er svært at bevare bygninger, som ikke har en funktion eller et økonomisk driftsgrundlag.

Kommunens indstilling var, at et overblik over kulturværdierne og deres potentialer, var forudsætningen for at kunne prioritere imellem dem. Faaborg-Midtfyn Kommune så derfor perspektiver i at være med til at udvikle nye tilgange til at arbejde strategisk med deres kulturmiljøer.

FORMÅLET MED AT POTENTIALE- VURDERE KULTURMILJØER ER AT SKABE LOKAL UDVIKLING, ØGET BEVARING OG BENYTTELSE AF KULTURMILJØERNE, SAMT EN ØGET FORSTÅELSE FOR BYGNINGSARVENS VÆRDIER

Hvorfor vurdere kulturmiljøers potentialer?

Overordnet fokuserer guiden på at identificere de kulturmiljøer i kommunen, der har det største strategiske udviklingspotentialer. Et stort 'strategisk udviklingspotentialer' forstår vi som potentialer til at tiltrække investeringer set i forhold til den mulige effekt. Investeringer skal ses bredt og omfatter både kommunale og private investeringer i det fysiske miljø.

Fokus er på investering ud fra erkendelsen af, at det er en afgørende parameter for at opnå øget benyttelse og beskyttelse af kulturmiljøerne, og at disse er hinandens forudsætninger.

Mange af landdistrikternes kulturmiljøer er truet af manglen på vedligeholdelse og forfald - på trods af deres ofte store kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter. Det skyldes, at de ofte er tømt for deres oprindelige funktion, og der dermed ikke er driftsgrundlag eller vilje til at foretage de nødvendige investeringer, der skal til, for at redde dem.

Meget taler også for, at kortlægning og bevaring af bygningsarven må integreres som en del af kommunens strategiske visioner og planlægning. Denne tilgang tager skridtet fra at opfatte udpegning af kulturmiljøer som en bunden opgave til kommuneplanen til at opfatte kulturmiljøerne som potentialer, der kan bidrage til at opfylde strategiske målsætninger inden for bl.a. bosætning, erhverv og turisme.

Guiden kan bruges som inspiration til en række processer og opgaver, hvor kulturmiljøernes fysiske udvikling skal afvejes med den strategiske udvikling i kommunen, heriblandt:

- Udpegning og prioritering af kulturmiljøer
- Udvikling af arkitekturpolitik
- Udvikling af planstrategi
- Udvikling af bymønstre
- By- og områdefornyelsesprojekter
- Erhvervs- og turismeudvikling

Samspil med Screening af kulturmiljøer (SAK)

Denne guide er blevet til side om side med, at Arkitektskolen Aarhus har udviklet metoden Screening af kulturmiljøer (SAK). Metoden er blevet til gennem en dialog-baseret proces med 22 kommuner, hvis kulturmiljøer er blevet screenet.

Screening af kulturmiljøer (SAK) er et redskab til at vurdere kulturmiljøer ud fra aflæselige parametre. Dette for at gøre kulturarvens værdier, egenskaber og udviklingspotentialer tydeligere og skabe nye muligheder og indsatser til bevaring gennem udvikling. Formålet er også at gøre det enkelt for kommunerne at arbejde strategisk og målrettet med kulturmiljøerne.

Metoden er udviklet af Arkitektskolen Aarhus i forbindelse med projektet 'Umistelige kulturmiljøer i Danmarks yderområder' der er støttet af Realdania. Arkitektskolen Aarhus har i metoden arbejdet med at forenkle og udvikle elementerne i eksisterende kortlægningsmetoder.

Metoden kan benyttes til at vurdere, værdisætte og udvælge de kulturmiljøer, der skal arbejdes videre med i denne guides efterfølgende trin.

Læs mere om metoden på aarch.dk/info/research/kulturmiljoer/

Hvad er et kulturmiljø?

Denne guides definition af kulturmiljø er identisk med Arkitektskolen Aarhus' definitionen i metoden Screening af kulturmiljøer for at sikre sammenhæng mellem projekterne. Definitionen i det projekt er:

Rundt om i landet findes fine bebyggede helheder, som hver især udgør et kulturmiljø med dets helt egen historie. Et kulturmiljø omfatter en fortællende helhed, der f.eks. er opstået omkring et lokalt skibsværft, en sukkerproduktion, en landsby eller et fiskerleje ved stranden. Kulturmiljøerne er med til at skabe historisk bevidsthed og identitet – de er kommunernes historiske DNA.

Et kulturmiljø er et geografisk afgrænset område, der i sin fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling. Et kulturmiljø omfatter således ikke kun enkeltstående og traditionelt anerkendte kulturarvselementer som gravhøjen, vandmøllen eller herregårdens hovedbygning, men også bebyggede helheder som landsbyen, fiskerlejet, råstofindustrien, herregårdsanlægget etc.

Et kulturmiljø er ikke evigt og permanent, men ændrer sig over tid. De kulturmiljøer vi finder væsentlige i dag, er ikke nødvendigvis de samme som dem vi vil finde væsentlige om 30 år. Eksempelvis har miljøet omkring den gamle købstads bymidte en anden betydning i dag, hvor handel ikke længere er et kongeligt privilegium.

Kulturmiljøets værdi er ikke alene afhængig af miljøets alder og fysiske tilstand, men også af den fortællekraft som kulturmiljøet rummer. Det er afgørende for fortællekraften, at de kulturelementer, der indgår i miljøets helhed stadig er synlige og kan opleves i dag.

Nakskov Havn, Lolland Kommune

HVORDAN ER GUIDEN BYGGET OP?

Guiden består af tre enkle trin, der giver struktur, værktøjer og anbefalinger til, hvordan man som kommune kan facilitere og styre forløbet.

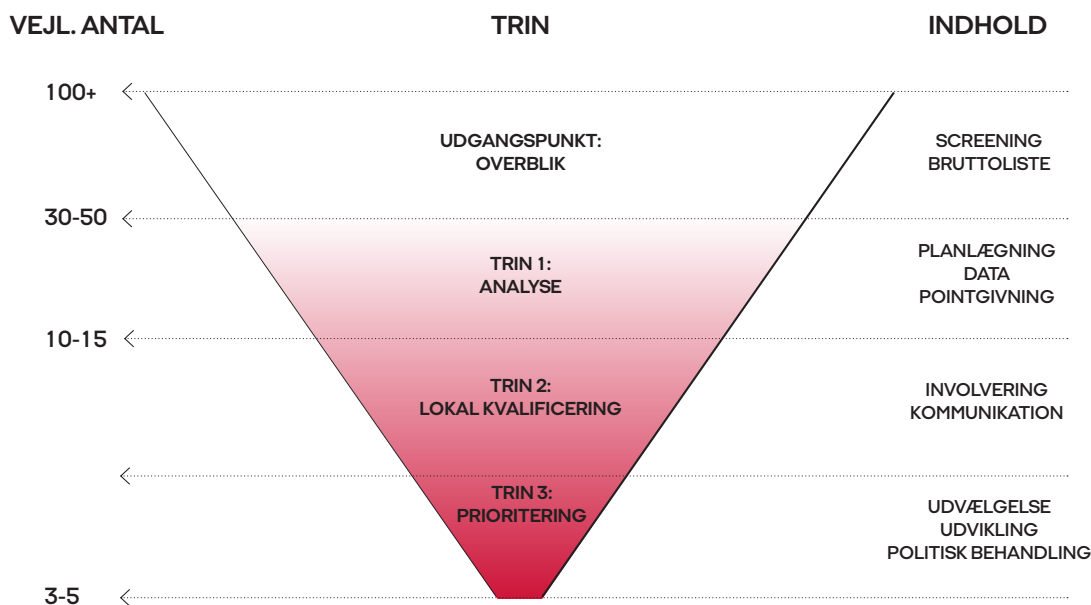
Processen inddrager tre typer af aktører: Et kernteam med kommune og museum, en ressourcegruppe sammensat af fag- og interessepersoner omkring emnet samt den brede offentlighed. På næste side kan man læse, hvordan de tre grupper kan sættes sammen.

Guiden skitserer en kort og effektiv proces til at vurdere og prioritere potentialerne. Vi har lagt stor vægt på at begrænse tidsforbruget for processens kernteam, så den ikke bliver ressourcemæssig uoverkommelig, og så den kan udføres sideløbende med kommunens andre opgaver.

Sammenlagt bliver guidens aktiviteter til en fire-seks måneder lang proces. Det betyder, at hver trin er kortvarigt, at trinnene afløser hinanden hurtigt, og at de for deltagerne smelter sammen i ét glidende forløb.

Guiden forudsætter, at kommunen har overblik over kulturmiljøerne. Processen kan beskrives som en tragt med tre trin, der på de fleste trin nedbringer antallet af kulturmiljøer - se også illustrationen nedenfor.

Fra kommune til kommune er det forskelligt, hvor mange kulturmiljøer, der indgår i overblikket, og dermed også hvor mange der ligger til grund for processen med potentialevurdering. Antallet er derfor vejledende. Princippet i modellen er til gengæld vigtigt: At antallet af kulturmiljøer reduceres med omtrent 2/3 i trinnene.

HVEM BIDRAGER TIL PROCESSEN?

Organisering og involvering

Potentiale vurderingen er bygget op som en fælles proces, der inddrager flere forskellige aktører. Før aktørerne sammensættes, er det vigtigt at gøre sig processens primære formål klart. Aktørernes sammensætning kan altså variere, alt efter om formålet er at udpege kulturmiljøer, bidrage til en planstrategi eller andre strategiske mål.

Guidens tre trin handler i høj grad om at indsamle større viden. Dette kan være anledning til at inddrage aktører med meget konkrete kompetencer, lokalkendskab, erhvervsblik, turismeudvikling eller viden om de skjulte lokale historier.

Inddragelse handler også om at sikre en efterfølgende handlekraft hos andre end kommunen. Og at skabe politisk ejerskab og lokal vilje til prioritering og bevaring. Disse overvejelser kan bidrage til at identificere det overordnede formål og de aktører, der bedst muligt kan støtte op om processen.

Processen i kommunen organiseres ud fra arbejdsformens principper. Det betyder, at de forskellige aktører involveres med en række forskellige opgaver for øje. Organiseringen fungerer på tre niveauer: Kerne team, ressource gruppe og offentligheden. Der kan skrues op og ned for gruppernes sammensætning og opgavernes omfang, alt efter hvad formålet med potentiale vurderingen er.

En væsentlig hensigt med processen er at skabe opmærksomhed og større forståelse for bygningsarvens værdier. Derfor er der i hvert trin lagt vægt på at kommunikere aktiviteter og resultater på forskellig måde. Processen skal kommunikeres for at sikre en åbenhed i processen, samtidig

med at der vækkes et lokalt engagement. I kommunikationen anbefales det generelt at have en synlig kontaktperson, som interesserede i processen kan henvende sig til.

Potentiale vurderingen organiseres i tre grupper:

- **KERNE TEAM:** Projektets kerne team er en lille gruppe af fagpersoner fra kommune og museum. Kerne teamet bør sammensættes af repræsentanter på tværs af kommunale kompetencer og forvaltninger, inklusive planlægning, erhverv, bosætning og kommunal strategi og udvikling. Museet bidrager med historiefaglig sparring om kulturmiljøerne og deres potentialer.

Kerne teamet er projektets arbejdsgruppe. Når gruppen skal sættes sammen, er det vigtigt at fokusere på, at gruppen har tid og kompetencer til at bidrage. Eksterne aktører og rådgivere kan involveres efter behov og støtte kerne teamet i opgaverne. Netop de eksterne aktører er en mulighed for at løse opgaver som f.eks. projektledelse, afvikling af aktiviteter og ekspertbistand, men de kan også bidrage med et blik udefra eller med kompetencer, der ikke findes i kommunen.

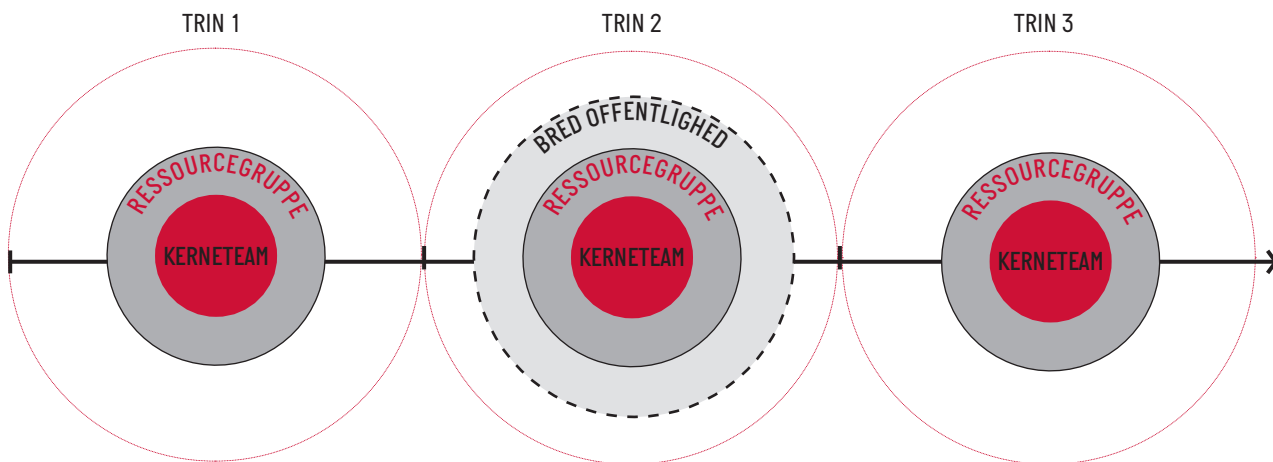
- **RESSOURCE GRUPPE:** Ressource gruppen er projektets udviklingsgruppe. Den sættes sammen med en udvalgt kreds af ressource personer og med fokus på at samle specifikke kompetencer med beslutningskraft - frem for blot et repræsentativt udvalg i kommunen. Dem der inviteres med, er dem der vurderes til at kunne gøre en forskel i arbejdet.

Der vil være stor forskel på, hvor meget tid ressourcegruppens deltagere bruger på opgaven. Nogle vil bidrage kort til konkrete opgaver og møder, mens andre vil løfte en større del af arbejdet. Disse muligheder skal kerneteamet også have opmærksomhed på i processen.

Erfaringerne med guiden viser, at det er hensigtsmæssigt at ressourcegruppen inddrages helt eller delvist tre gange i forløbet. Kerneteamet kan tage fat i specifikke kompetencer fra gruppen mellem fællesmøderne. Ressourcegruppen kan med fordel bestå af følgende aktører:

- Bevaringsforening eller lokal[e] relevante kulturarvsforening(er): Deltager som videnspersoner med fagligt og lokalt kendskab
- Udvalgte politikere: Politikere med særlig interesse eller poster indenfor området.
- Udvalgte erhvervspersoner: Centrale aktører fra erhvervslivet, inklusive ejendomsmæglere, handelsstandsforeninger, turismeaktører, samt virksomheds-ejere eller -direktører med særlig interesse i lokal udvikling.

- Udvalgte kulturpersoner: Centrale aktører fra foreningsliv, kulturliv og andre ildsjæle, f.eks. et landsbyforum eller borgereforeninger, der udvælges særligt i kraft af deres kompetencer og viden.
- Udvalgte (mulige) investorer: Nøglepersoner i erhverv eller organisationer, der kan have interesse i at investere i kulturmiljøet.
- Udvalgte regionale aktører: Nøglepersoner i regionale organisationer, inklusive turisme-, erhvervs- og vækstorganisationer, der udvælges med særlige kompetencer i strategisk udvikling.
- **BRED OFFENTLIGHED:** Den brede offentlighed, der omfatter borgere og foreninger i kulturmiljøerne, inddrages og orienteres gennem processen og ressourcegruppens aktører. Et særskilt formål er ikke at inddrage den brede offentlighed i særligt stort omfang, men det er en god idé at åbne processen for input undervejs. Det kan ske gennem lokalpressen, der følger processen, eller gennem lokale events, f.eks. foredrag eller byvandring, hvor lokale kan deltage og give deres mening til kende.

Organisering

Modellen illustrerer, at kerneteamet er centralt for ressourcegruppens deltagelse i hele processen, og at der primært er fokus på at involvere den brede offentlighed i trin 2.

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Hvordan organiserede Lolland Kommune arbejdet?

Projektet var administrativt forankret i et kerneteam med udgangspunkt i Udvikling og Erhverv i tæt samarbejde med Teknik og Miljø-myndigheden og Museum Lolland-Falster.

Projektet var politisk forankret i Klima, Teknik og Miljøudvalget og Økonomiudvalget. Der var i projektet nedsat en politisk følgegruppe med borgmester, viceborgmester og fmd. for Klima, Teknik og Miljøudvalget, fmd. for Fritidsudvalget og en repræsentant fra oppositionen.

Ressourcegruppen mødtes to gange til fælles arbejds møder og bestod af ca. 30 personer. Den blev sat sammen ud fra en bruttoliste på ca. 50 personer, der repræsenterede forskellige interesser i kulturmiljøer og bygningsarv - herunder bevaringsforeninger, repræsentanter fra hovedbyer og havne, repræsentanter fra erhvervs- og turismeorganisationer, udvalgte investorer og repræsentanter fra landbrug [begge med erfaring med omdannelse] og borgere.

Lolland Kommune gennemførte ingen bred offentlig inddragelse, da processen tog udgangspunkt i fagpersonernes input. Borgerne blev orienteret via en lokal pressemeddelelse ved projektets start, og tanken var, at lokal inddragelse kan ske i de udvalgte kulturmiljøer efterfølgende.

Hvordan organiserede Faaborg-Midtfyn Kommune arbejdet?

Kerneteamet bestod af fagpersoner fra Plan-teamet i forvaltningen By, Land og Kultur. Kerneteamet arbejdede sammen med Øhavsmuseet og kommunens lokalråd og lokalarkiver om at sammensætte og kvalificere en bruttoliste over kommunens kulturmiljøer.

Ressourcegruppen var projektets arbejdsgruppe, hvor en udvalgt kreds på ca. 20 personer blev inddraget med viden og arbejdskraft.

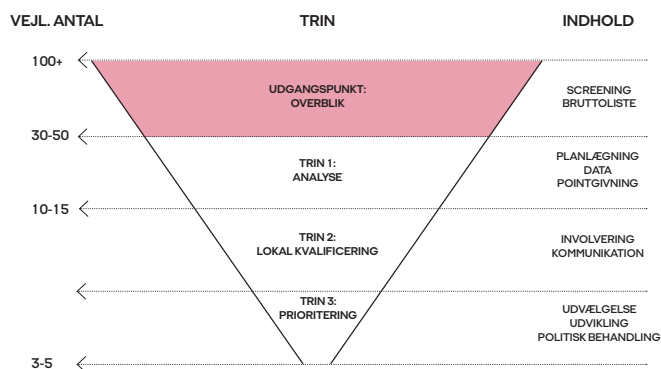
Ressourcegruppen blev sammensat af en bred vifte af aktører, inklusive en politisk forankring med tre deltagende politikere fra Lokalsamfunds- og planudvalget, turismeaktører, bevaringsforeninger, repræsentanter fra erhvervsdrivende i kulturmiljøer, ejendomsmægler, realkredit m.fl.

Ressourcegruppen deltog tre gange, mens man undervejs inddrog specifikke kompetencer fra gruppen efter behov. Der blev afholdt to arbejds møder og en bustur for hele ressourcegruppen, hvor seks kulturmiljøer blev besøgt. Inddragelsen af den brede offentlighed skete også i forbindelse med rundturen, hvor der var indlagt tre offentlige byvandring, der fik omtale i den lokale presse.

Stemmingsbillede fra workshop med ressourcegruppen

UDGANGSPUNKT: OVERBLIK

Det er udgangspunktet for de tre trin i potentiale vurderingen, at kommunen har et overblik over kulturmiljøerne i kommunen, og at der dermed findes en bruttoliste over miljøer, der skal potentiale vurderes.

Fra kommune til kommune varierer behovet for at udvikle et samlet overblik og en bruttoliste. I nogle kommuner vil de udpegede kulturmiljøer i kommuneplanen fungere som udgangspunkt, hvis denne udpegning er kvalificeret og opdateret. I andre kommuner er det nødvendigt at lave en kort screening af kulturmiljøerne for at etablere et foreløbigt udvalg.

En screening kan udføres efter Arkitektskolen Aarhus' metode til Screening af kulturmiljøer [SAK] eller efter andre metoder. Det vigtigste er, at formålet med en screening er at skabe overblik og en bruttoliste over kulturmiljøer i kommunen som udgangspunkt for en potentiale vurdering.

Aktører

Det anbefales, at screeningen gennemføres i tæt samarbejde mellem kommune, museum og evt. rådgiver – som i testkommunernes tilfælde var Arkitektskolen Aarhus.

Output

Resultatet af en screening er et overblik over kommunens kulturmiljøer i form af en bruttoliste, som danner grundlag for den videre potentiale vurdering.

Bruttolisten kan anvendes som grundlag for udpegning og beskrivelse af kulturmiljøer i kommuneplanen. Hvis

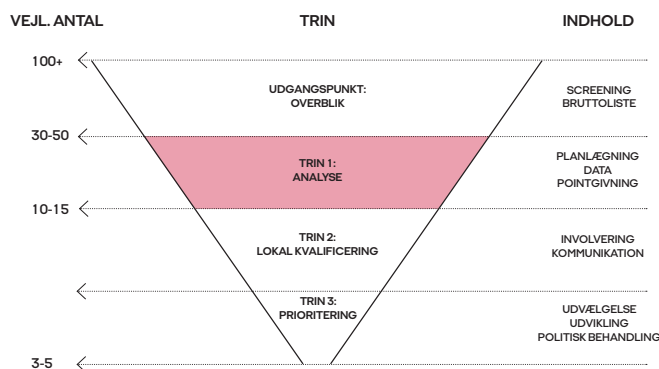
kommunen vælger at bruge dette udvalg til udpegning i kommuneplanen, arbejdes videre med en beskrivelse af afgrænsning, bevaringsværdier, retningslinjer, sårbarhed mm. Det anbefales, at det følgende output produceres for et vejledende udvalg på 30-50 kulturmiljøer:

- En bruttoliste med kommunens kulturmiljøer med angivelse af navn, nummer, beskrivelse, bemærkninger og værdisætning af kulturmiljøerne.
- Oversigtskort med kommunens kulturmiljøer og opsummerende kort over værdisætninger.

På baggrund af screeningen og de udpegede kulturmiljøer i kommuneplanen kan kulturmiljøerne tematiseres i en række overordnede temaer [erfaringsmæssigt 2-6]. Tematiseringen vil gruppere kulturmiljøerne i forskellige typer (eksempelvis industrikulturarv, herregårde, landsbymiljøer og lignende), der er repræsenteret i kommunen.

Tematiseringen kan pege i retning af, hvilken type kulturmiljøer, der er særlig karakteristisk for kommunen, og hvor implicit kan ligge en særlig identitet. Dette kan også være udgangspunktet for at få overblik over de stedsspecifikke karakteristika, der vil kunne understøtte stedsspecifik udvikling og øget identitetsfølelse. Tematiseringen vil ligeledes gruppere kulturmiljøerne, og man vil kunne vælge at satse på udvikling af kulturmiljøer inden for forskellige temaer. Det giver muligheden for at få eksempelprojekter i hver kategori eller satse mere snævert på få kategorier.

TRIN 1: ANALYSE

Formål

Trin 1 handler om at kigge gennem kommunens strategiske planlægning og statistiske data som filtre, der kan vise nye sider af kulturmiljøerne. Formålet er at udvide vidensbasen for hvert kulturmiljø. Og at identificere hvilke områder i kommunen, der har særligt gode forudsætninger for at realisere kulturmiljøernes potentiale i forhold til kommunens strategiske målsætninger.

Trinnet fokuserer på at beskrive kulturmiljøerne ud fra planlægning og data, der fortæller om kulturmiljøets statistiske potentiale. Altså ikke nødvendigvis kun de aktive ressourcer, men i lige så høj grad potentielle ressourcer.

Kerneteamets opgaver

IDENTIFIKATION AF RESSOURCEGRUPPE

Der laves en oversigt over mulige deltagere i ressourcegruppen ud fra oversigten på side 13. Som tidligere nævnt, anbefales det at sammensætte gruppen med specifikke kompetencer med beslutningskraft frem for blot et repræsentativt udvalg i kommunen. Erfaringerne viser, at det kan være svært at fastholde sammensætningen i gruppen over længere tid, og det anbefales derfor dels at sammensætte en større gruppe som udgangspunkt - 20-25 personer - samt at have fokus på at introducere projektet grundigt til deltagerne.

INVITATION TIL RESSOURCEGRUPPE:

Inviter de udvalgte aktører i ressourcegruppen med en skriftlig invitation, der præsenterer projektets formål og overordnede tidsplan. Deter også vigtigt at præcisere definitionen af, hvad et kulturmiljø er, så der er fælles forståelse (se definition i tidligere afsnit). Der inviteres direkte til første fælles møde i ressourcegruppen.

Det anbefales at følge op med personlige henvendelser til de aktører, der ikke selv melder sig klar til arbejdet. Erfaringerne viser, at ressourcepersonerne i højere grad engagerer sig i projektet, når formålet står tydeligt, og det særlige fokus på udvikling og investering er forklaret præcist.

EKSTERN KOMMUNIKATION

Samtidig med invitationen udsendes en lokal pressemeddelelse eller andre former for kommunikation, der orienterer om projektets indhold, varighed og aktiviteter. Projektets formål og ressourcegruppens rolle bør være tydelig fra starten. Planlægges inddragende aktiviteter for den brede offentlighed, kan de også meldes ud i denne sammenhæng. Alt efter behov kan man indgå aftaler om samarbejder med den lokale presse om at bringe historier fra projektet.

GENNEMGANG AF STRATEGISK PLANLÆGNING:

Som det ene oplæg til ressourcegruppens første møde gennemgås og skabes en syntese af kommunens strategiske planlægning. Der arbejdes med at oversætte den strategiske planlægning til kortmateriale, der kan holdes sammen med bruttolisten. Nogle kommuner er længere med at illustrere den strategiske planlægning i kortmateriale, mens andre skal udarbejde det til formålet. Se eksempler på kortmateriale på næste side.

Gennemgangen af kommunens strategiske planlægning skal kaste lys over, hvilket fokus forskellige områder har – eller om det har flere foki på samme tid. Guiden bruger de tre temaer bosætning, erhverv og turisme som vejledende for gennemgangen af den strategiske planlægning og de statistiske data.

Der produceres et kort over kommunens strategiske planlægning, der visualiserer det strategiske fokus geografisk. Dette kort bruges som et filter ift. oversigtskortet fra overblikket over kommunens kulturmiljøer, så sammenfald mellem kulturmiljøer og strategisk fokus kan vurderes.

Kilderne i trinnets arbejde er:

- Planstrategi
- Kommuneplan
- Bymønstre
- Andre strategier – f.eks. turismestrategi, erhvervsstrategi, m.fl.

Gennemgangen af kommunens strategiske planlægning skal identificere, hvilke forudsætninger de forskellige delområder har, og den strategiske målsætning for delområdet. For eksempel udpeger flere kommuner bosætningszoner eller turismezoner på tværs af et større område. Fokus i den strategiske planlægning kan variere fra kommune til kommune, men de tre temaer, der fylder mest i planstrategierne, er:

- Bosætning
- Erhverv
- Turisme

Alle de analyserede planstrategier forholder sig til de tre temaer og de bliver beskrevet som essentielle for at kunne skabe attraktive kommuner. Guiden bruger dermed disse tre temaer som vejledende for gennemgangen af den strategiske planlægning.

Tre strategiske temaer

Kulturmiljøer kan være et aktiv i forhold til at opnå målene i kommunens strategiske planlægning ved at fastholde og tiltrække borgere, og ved at styrke og udvikle erhvervslivet og turismen med udgangspunkt i stedbundne kvaliteter. De tre strategiske temaer uddybes her som grundlag for arbejdet i guidens trin:

BOSÆTNING

Temaet bosætning ses som et af de højest prioriterede temaer hos kommunerne. Generelt set er der i kommunerne et stort fokus på at fastholde og tiltrække borgere. Kommunerne selv beskriver at redskaber hertil kan være alt fra at udvide udbuddet af boliger af høj kvalitet, som passer til nutidens behov, til at styrke den offentlige service, herunder især kultur- og fritidstilbud, så det bliver attraktivt at bosætte sig i kommunen.

ERHVERV

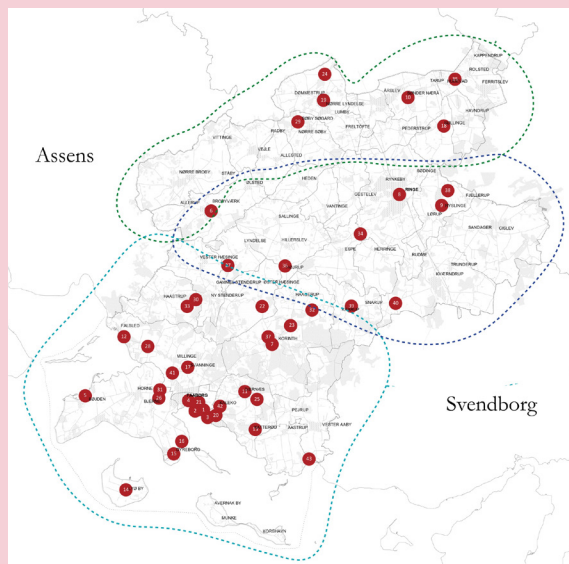
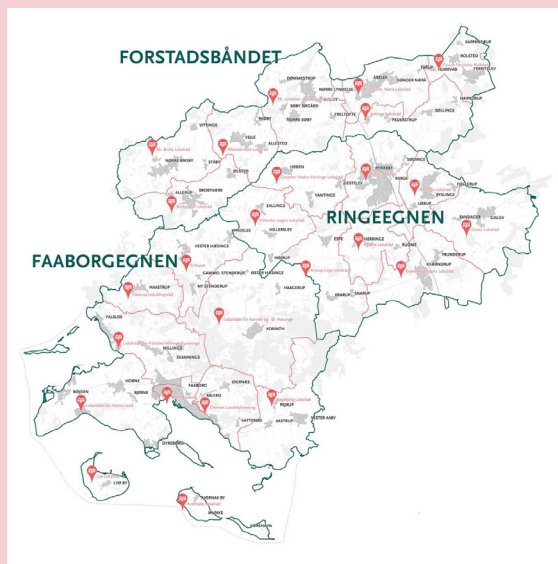
Et andet vigtigt tema i planstrategierne er erhverv. Overordnet set ser man i planstrategierne, at der i kommunerne eksisterer et stort fokus på erhvervslivets vilkår og udviklingsmuligheder. Fokus ligger særligt på at sikre arbejdspladser og på fortsat at være en attraktiv kommune med jobmuligheder og en høj servicestandard. Det kan opnås ifølge planstrategierne ved at styrke eksisterende virksomheder og ved at tiltrække nye virksomheder. Mange planstrategier har et udtalt fokus på at styrke de sektorer, som allerede er højt på dagsordenen i kommunen, og på omstilling af erhvervsstrukturen. Derudover er innovation og iværksætteri også højt prioriteret for flere kommuner.

TURISME

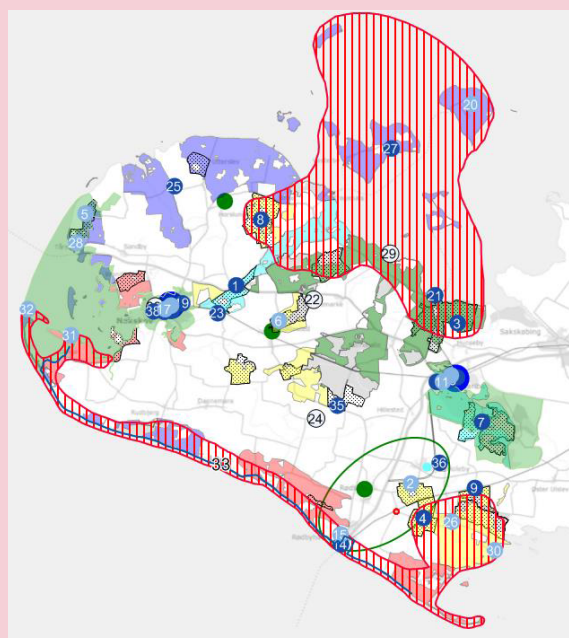
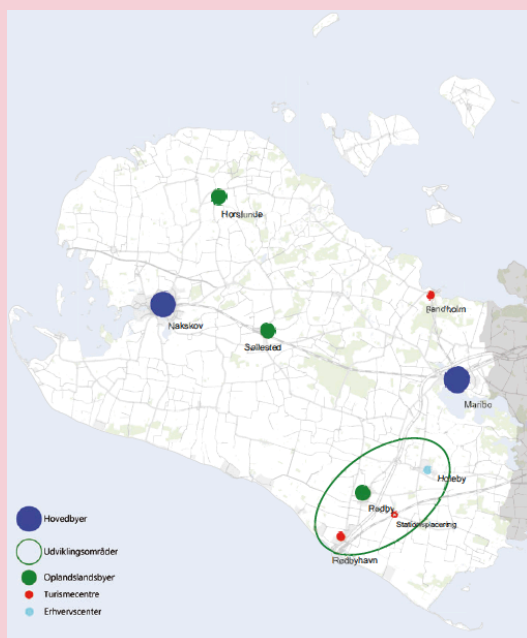
Turisme kan ses som en del af erhvervslivet, men også som en kilde til bosætning og værdiskabelse. I planstrategier, der lægger vægt på temaet turisme som et særligt vigtigt udviklingspotentiale, nævnes innovation og produktudvikling på attraktioner og oplevelser ofte, samt afledt jobskabelse. Flere kommuner i denne gruppe har foretaget detaljerede analyser af turismen i kommunen og har i flere tilfælde udviklet strategier og politikker for turismen. Der er et særligt ønske om at appellere til særlige målgrupper, tilbyde unikke oplevelser på baggrund af særlige stedbundne potentialer og at koordinere aktiviteter blandt kommunens turismeaktører.

Kilde: Analysen "Fokus i planlægningen i kommunerne udenfor de større byområder"

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Eksempel på strategisk planlægning: Gennemgangen af kommunens strategiske planlægning kan omfatte både planstrategi, kommuneplan og andre strategier. I Faaborg-Midtfyn Kommune de tre egnsprofiler fra udviklingsstrategien [kort til venstre], der sætter fokus på eksisterende og kommende styrker og særlige kendetegn. Kortet til højre viser de 43 foreløbigt beskrevne kulturmiljøer fra overblikket sammen med deres fordeling ift. egnsprofilerne.

Eksempel på strategisk planlægning: I Lolland Kommune var bymønstret med hovedbyer, centerbyer, udviklingscenter og landsbyer [kort til venstre] udgangspunktet for gennemgangen, som blev udvidet med lag som turismeområder, naturparker og værdifulde landskaber på kortet til højre.

STATISTISK DATA

Som et andet oplæg til ressourcegruppens første møde fokuseres på at beskrive kulturmiljøerne ud fra statistiske data, der fortæller om kulturmiljøets potentialer. Kerne-teamet igangsætter og udfører arbejdet, som handler om at kortlægge kulturmiljøerne ud fra en række udvalgte statistiske kriterier.

Tilgangen til nye fysiske kriterier tager udgangspunkt i de systemer, som kommunen allerede har til rådighed som deres daglige værktøjer. Når temaet er fysiske kriterier er mange data samlet i kommunernes GIS-løsninger, der er grundlæggende data opsummeret på kort. Dette værktøj har forskellige navne i kommunerne - webGIS, MapInfo eller KortInfo - men fælles er, at systemet trækker data fra nationale og lokale registre og visualiserer dem som lag på kort.

FÆLLES DATA:

Alle kulturmiljøer i det foreløbige udvalg undersøges ud fra tre fysiske basiskriterier, der har generel betydning for kulturmiljøernes potentiale, uanset udvalgte temaer i planlægningen.

- FYSISK: Afstand til motorvej, antal km.
- SOCIALT: Befolkningstæthed i sognet, antal indbyggere pr. km²
- ØKONOMI: Indkomstniveau - samlet beskatningsgrundlag

Disse tre kriterier er valgt, fordi de siger noget generelt om et kulturmiljøes potentiale - på tværs af temaerne bosætning, erhverv og turisme. Det betyder, at beliggenhed, høj befolkningstæthed og høj indkomst vurderes højt og som grundlag for alle kulturmiljøer. Læs mere om baggrunden for udvælgelsen og betydningen af disse tre kriterier i skemaet herunder:

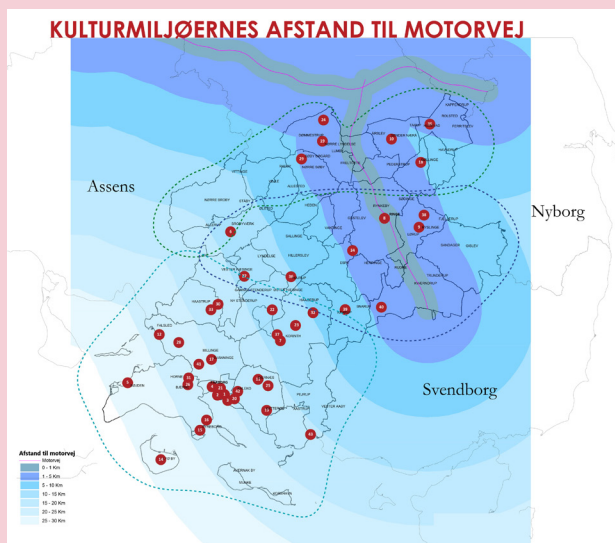
Kriterie	Datakilde	Begrundelse	Udvalgte forskningskilder
Afstand til motorvej [km.]	Kommunens GIS-system	Flere undersøgelser viser, at sammenhængen mellem afstand til motorvej og udviklingen i befolkningsantallet hænger sammen. Jo længere væk, des større sandsynlighed for nedgang i befolkningstallet. Det vurderes også, at afstand til motorvej er en pålidelig indikator for mobiliteten i forhold til erhvervslivet og turismen - selv om enkelte destinationer godt kan trodsé den tendens.	<i>De små landsbyer i den danske landdistriktsudvikling</i> , 2015, Aalborg Universitet <i>68 landsbyer fem år efter</i> , 2014, Center for Landdistriktsforskning, SDU
Befolknings-tæthed [indbyggere ift. sognets areal]	Kommunens GIS-system	Befolkningstæthed er udvalgt ud fra den simple betragtning, at en høj koncentration af indbyggere styrker grundlaget - både for at styrke erhvervslivet, fordi der er arbejds- og købekraft tilstede og for at styrke bosætningen. Der er påvist en sammenhæng, som peger på, at tilflytning øger sandsynligheden for yderligere tilflytning.	<i>Landdistriktskommuner - indikatorer for landdistrikt</i> , 2007, Danmarks Jordbrugsforskning <i>Hvilke faktorer påvirker befolkningsudviklingen på landet?</i> , 2015, CLF, SDU
Husstands-indkomst [kr. før skat]	Kommunens GIS-system, evt. specialudtræk fra Danmarks Statistik	Husstandsindkomst er valgt ud som den mest betydende økonomiske faktor for at beskrive det økonomiske grundlag for aktiviteterne i et kulturmiljø. Høj gennemsnitlig indkomst giver grundlag for både direkte investeringer - f.eks. vedligehold - og indirekte forbrug, der kan styrke erhvervslivet og turismen.	<i>Landdistriktskommuner - indikatorer for landdistrikt</i> , 2007, Danmarks Jordbrugsforskning <i>Hvilke faktorer påvirker befolkningsudviklingen på landet?</i> , 2015, CLF, SDU

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

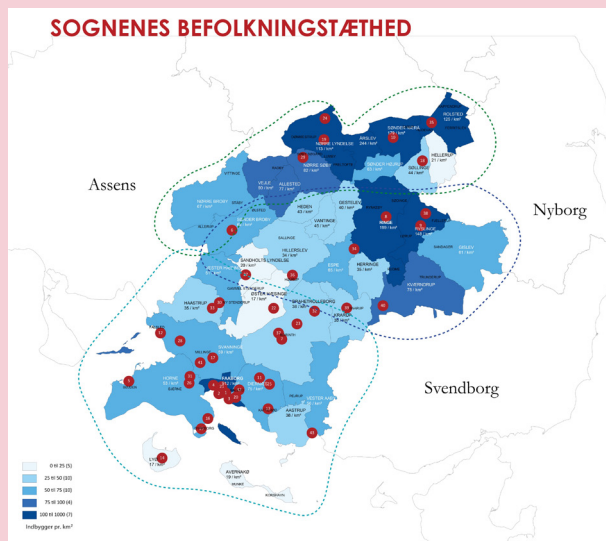
Eksempel på data og pointgivning:

Kortlægningen af statistisk data og den efterfølgende pointgivning lægger op til, at alle foreløbigt udvalgte kulturmiljøer undersøges ud fra tre basiskriterier, der har generel betydning for kulturmiljøets potentiale: 1) Afstand til motorvej, 2) befolkningstæthed og 3) husstandsindkomst.

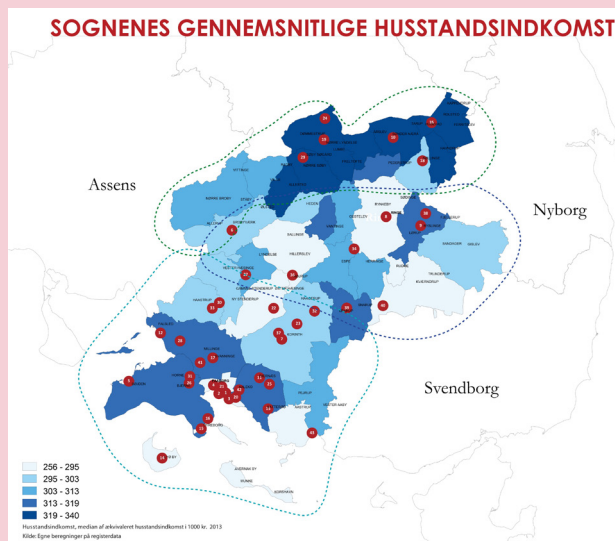
I Faaborg-Midtfyn Kommune blev de tre data-kriterier vist på kortene på denne side, der indgik direkte som vidensgrundlag for ressourcegruppens diskussioner. Hvert af de tre kriterier er illustreret med en pointgivning fra 1-5, der hver har fået en blå nuance. Kortene giver et visuelt overblik over data og hvordan kulturmiljøerne placerer sig i forhold til.

Afstand til motorvej: I Faaborg-Midtfyn Kommune løber motorvejen fra Odense til Svendborg, hvilket giver høje point til kommunens nord-østlige del. Motorveje er en faktor, der er vigtig på tværs af bosætning, turisme og erhverv.

Befolkningstæthed: I Faaborg-Midtfyn Kommune er befolkningstætheden størst i kommunens nordlige del mod Odense, omkring Ringe og omkring Faaborg. Kriteriet fortæller om de mulige menneskelige ressourcer.

Husstandsindkomst: I Faaborg-Midtfyn Kommune er den gennemsnitlige husstandsindkomst højest i kommunens nordlige og sydlige dele. Dette kriterium nuancerer billedet af, om høj befolkningstæthed også giver potentielle økonomiske ressourcer.

Tematisk data: Efter den indledende statistiske kortlægning af kulturmiljøerne, filtreres de yderligere ved at gennemgå en vægtning, alt efter om kulturmiljøets fokus er bosætning, erhverv eller turisme i forhold til kommunens strategiske planlægning. Det vurderes, om alle statistiske data er et nødvendigt filter for alle miljøer, alt efter om man ønsker at skabe øget f.eks. bosætning, turisme eller arbejdspladser – eller en kombination. De forskellige fokusområder indeholder en række statistiske kriterier - både fysiske, sociale og økonomiske kriterier. Hvis området har ét klart fokus, undersøges kun de nedenstående kriterier, men hvis området har flere fokusområder, undersøges alle de relevante kategorier:

BOSÆTNING

Disse kriterier er udvalgt specifikt i forhold til at fastholde og/eller tiltrække borgere. Natur, arbejdspladser og indkøbsmuligheder vurderes højt, mens miljøets alderssammensætning og ejendomspriser bruges til at analysere potentialet for tilflytning:

- FYSISK: Afstand til natur
- FYSISK: Afstand til større koncentration af arbejdspladser
- FYSISK: Afstand til indkøbsmulighed
- SOCIAL: Demografi - alderssammensætning
- ØKONOMI: Salgspriser: Gns. kvadratmeterpris på solgte boliger i området

ERHVERV

Disse kriterier er udvalgt specifikt i forhold til at fastholde og/eller tiltrække virksomheder. Ud over kriteriet zonestatus - som er med for at kortlægge planlægningsmæssige barrierer - vurderes befolkningens uddannelse, ledighed og formuer som kriterier, der kan indikere et erhvervsmæssigt grundlag i kulturmiljøet.

- FYSISK: Zonestatus - hvilken zonestatus og kommuneplanrammer gælder
- SOCIAL: Uddannelsesniveau
- SOCIAL: Erhvervsfrekvens: Andel arbejdsmarkedstilknyttede i procent af personer i den erhvervsaktive alder
- ØKONOMI: Gennemsnitlig formue for familier i området
- ØKONOMI: Antal arbejdspladser

TURISME

Disse kriterier er udvalgt specifikt i forhold til at tiltrække turister. De grundlæggende fysiske forhold som natur og infrastruktur vurderes højt, mens niveauet for overnatninger og for eninger i området bruges til at vurdere den nuværende aktivitet.

- FYSISK: Afstand til lufthavn og jernbanestation
- FYSISK: Afstand til overnatningsmuligheder
- FYSISK: Afstand til kyst
- SOCIAL: Antal overnatninger årligt
- ØKONOMI: Prisniveau for forbrugsvarer og serviceydelser

Pointgivning

Kortlægningen af den strategiske planlægning og statistiske data tildeles point ud fra en række fastlagte skalaer i forhold til kriterierne. De gennemgåede kriterier tilføjes i et samlet skema for hver de udvalgte kulturmiljøer. Hvert kriterium tildeles point på en skala fra 1-5, hvor 5 er højest. Hvert kriterium er afstemt efter indholdet, og pointtildelingen kan lægges sammen til en samlet sum. De tildelte point bruges som en indikator på kulturmiljøets potentiale.

Denne øvelse med at tildele den fælles og tematiske data point kan forekomme for simpel, men erfaringerne fra guiden afprøvning viser at pointgivningen i høj grad skærper diskussionen i ressourcegruppen, samt kvalificerer beslutningsgrundlaget og den endelige prioritering.

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Eksempel på samlet pointgivning i Faaborg-Midtfyn Kommune

Pointgivningen af både værdisætningen i overblikket, den strategiske planlægning og de statistiske data kan med fordel samles i ét skema, hvor points, gennemsnitlige points og samlet score kan beregnes. Nedenstående skema er et anonymiseret eksempel fra Faaborg-Midtfyn Kommune. Med pointgivningen som grundlag er der udvalgt 14 kulturmiljøer [grøn markering] samt fem boblere med ens score [gul markering], der gik videre til trin to:

FAKTA	VÆRDISÆTNING				PLANLÆG- NING	DATA				I ALT
Kulturmiljø	Kultur- historisk værdi	Arkitek- tonisk værdi	Integritet	Gns. værdi	Strategisk planlæg- ning	Befolknings- tæthed	Husstands- indkomst	Afstand - motorvej	Gns. værdi	Samlet gns.
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	5	5	4	5	4,7	4,6
Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	5	5	5	5	5,0	4,4
Kulturmiljø Navn	5	4	4	4,3	4	5	4	5	4,7	4,3
Kulturmiljø Navn	3	3	3	3,0	5	5	5	5	5,0	4,3
Kulturmiljø Navn	5	4	5	4,7	4	3	4	2	3,0	3,9
Kulturmiljø Navn	4	4	3	3,7	3	5	5	5	5,0	3,9
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	5	5	1	1	2,3	3,8
Kulturmiljø Navn	4	4	3	3,7	5	3	4	1	2,7	3,8
Kulturmiljø Navn	5	4	5	4,7	4	2	2	3	2,3	3,7
Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	4	5	1	5	3,7	3,7
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	4	3	4	2	3,0	3,7
Kulturmiljø Navn	5	4	4	4,3	4	3	4	1	2,7	3,7
Kulturmiljø Navn	5	4	4	4,3	4	3	3	2	2,7	3,7
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	4	3	4	1	2,7	3,6
Kulturmiljø Navn	3	4	3	3,3	2	5	5	5	5,0	3,4
Kulturmiljø Navn	3	3	3	3,0	5	5	1	1	2,3	3,4
Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	4	3	2	3	2,7	3,4
Kulturmiljø Navn	5	4	4	4,3	5	1	1	1	1,0	3,4
Kulturmiljø Navn	3	2	3	2,7	4	3	3	5	3,7	3,4
Kulturmiljø Navn	4	4	3	3,7	3	4	1	5	3,3	3,3
Kulturmiljø Navn	4	4	5	4,3	3	3	4	1	2,7	3,3
Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	4	2	2	3	2,3	3,2
Kulturmiljø Navn	3	3	3	3,0	4	3	4	1	2,7	3,2
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	3	1	3	3	2,3	3,1
Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	3	3	4	1	2,7	3,1
Kulturmiljø Navn	5	4	4	4,3	3	2	2	2	2,0	3,1
Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	3	3	4	1	2,7	3,0
Kulturmiljø Navn	4	2	3	3,0	1	5	5	5	5,0	3,0
Kulturmiljø Navn	4	2	2	2,7	3	2	4	4	3,3	3,0
Kulturmiljø Navn	3	3	4	3,3	3	5	1	1	2,3	2,9
Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	2	3	4	2	3,0	2,9
Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	3	1	1	3	1,7	2,9
Kulturmiljø Navn	3	4	3	3,3	3	2	1	3	2,0	2,8
Kulturmiljø Navn	3	2	2	2,3	3	2	2	4	2,7	2,7
Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	2	2	2	4	2,7	2,7
Kulturmiljø Navn	3	2	3	2,7	2	5	1	1	2,3	2,3
Kulturmiljø Navn	3	2	3	2,7	1	3	4	2	3,0	2,2
Kulturmiljø Navn	2	1	2	1,7	2	3	4	1	2,7	2,1
Kulturmiljø Navn	3	2	2	2,3	1	3	4	1	2,7	2,0
Kulturmiljø Navn	2	2	3	2,3	1	5	1	1	2,3	1,9
Kulturmiljø Navn	3	2	2	2,3	1	3	2	2	2,3	1,9
Kulturmiljø Navn	2	1	2	1,7	1	5	1	2	2,7	1,8

Dette skema er et billede af det Excel-ark, der blev brugt som dialogværktøj i Faaborg-Midtfyn Kommune

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Eksempel på samlet pointgivning i Lolland Kommune

Nedenstående skema er et anonymiseret eksempel fra Lolland Kommune. Som sammenligningsgrundlag er der - ud over selve pointgivningen - brugt en farvekode, der giver en hurtig sammenligning [rød/gul/grøn]. De gennemgåede kriterier er i dette tilfælde delt op på de tre temaer bosætning, erhverv og turisme, og tildelt point ud fra deres potentiale i de tre kategorier. Det er værd at bemærke, at også ejerforhold - forstået som stedets tilgængelighed - vægtes i den endelige score.

BASIS		VÆRDISÆTNING (trin 1)				Planlægning (trin 2)					Data (trin 3)				
Nr	Kulturmiljø	Kultur-historisk	Arkitek-tonisk	Integritet	Gns. værdi	Turisme	Bosæt-ning	Erhverv	Gns. værdi	Ejer-forhold	Turisme	Bosæt-ning	Erhverv	Gns. værdi	Samlet gns. af Trin 1, 2 og 3 inkl. Ejerforhold
1	Kulturmiljø Navn	4	4	3	3,7	2	2	1	2	1	2	3	3	3	2
2	Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	2	1	2	2	4	3	3	4	3	3
3	Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	5	1	2	3	5	4	4	5	4	4
4	Kulturmiljø Navn	5	5	4	4,7	4	1	2	2	4	4	4	5	4	4
5	Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	4	1	4	3	4	4	4	5	4	4
6	Kulturmiljø Navn	3	3	3	3,0	2	1	1	1	3	2	2	3	3	3
7	Kulturmiljø Navn	4	4	5	4,3	3	2	2	2	2	3	4	4	4	3
8	Kulturmiljø Navn	5	5	4	4,7	3	1	1	2	3	3	3	4	4	3
9	Kulturmiljø Navn	2	3	3	2,7	2	1	1	1	3	2	2	3	3	3
10	Kulturmiljø Navn	3	5	3	3,7	3	3	3	3	3	4	4	5	4	3
11	Kulturmiljø Navn	3	3	3	3,0	4	3	1	3	3	3	3	4	4	3
12	Kulturmiljø Navn	5	3	3	3,7	4	3	1	3	3	3	3	5	4	3
13	Kulturmiljø Navn	4	4	4	4,0	4	4	2	3	2	4	4	5	4	3
14	Kulturmiljø Navn	4	2	4	3,3	5	2	4	4	4	4	4	6	5	4
15	Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	3	3	2	3	2	3	3	4	4	3
16	Kulturmiljø Navn	5	3	4	4,0	4	4	4	4	2	4	4	6	5	3
17	Kulturmiljø Navn	4	3	3	3,3	3	3	3	3	2	3	3	5	4	3
18	Kulturmiljø Navn	3	4	3	3,3	2	4	1	2	2	3	3	4	3	3
19	Kulturmiljø Navn	3	4	4	3,7	1	4	1	2	3	3	3	4	3	3
20	Kulturmiljø Navn	4	2	3	3,0	3	1	1	2	2	2	3	3	3	2
21	Kulturmiljø Navn	4	4	5	4,3	5	2	3	3	2	4	4	5	4	3
22	Kulturmiljø Navn	2	1	3	2,0	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
23	Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	1	3	1	2	2	3	3	3	3	2
24	Kulturmiljø Navn	3	2	2	2,3	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
25	Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	3	2	1	2	2	3	3	4	3	3
26	Kulturmiljø Navn	3	2	3	2,7	2	2	1	2	3	3	3	3	3	3
27	Kulturmiljø Navn	5	3	4	4,0	3	1	1	2	2	3	3	4	3	2
28	Kulturmiljø Navn	4	2	4	3,3	2	1	1	1	2	2	3	3	3	2
29	Kulturmiljø Navn	3	1	3	2,3	2	1	1	1	2	2	2	3	2	2
30	Kulturmiljø Navn	4	2	4	3,3	2	1	1	1	2	2	3	3	3	2
31	Kulturmiljø Navn	4	2	3	3,0	3	2	2	2	2	3	3	4	3	2
32	Kulturmiljø Navn	5	2	3	3,3	2	1	1	1	2	2	3	3	3	2
33	Kulturmiljø Navn	5	3	4	4,0	4	1	1	2	2	0	0	0	0	2
34	Kulturmiljø Navn	4	4	3	3,7	3	1	3	2	3	3	3	4	4	3
35	Kulturmiljø Navn	5	2	4	3,7	1	1	1	1	1	2	2	3	2	2
36	Kulturmiljø Navn	5	4	5	4,7	3	2	3	3	3	4	4	5	4	3
37	Kulturmiljø Navn	5	2	4	3,7	2	1	3	2	3	3	3	4	3	3
38	Kulturmiljø Navn	4	3	4	3,7	3	4	5	4	4	5	4	6	5	4
39	Kulturmiljø Navn	2	2	3	2,3	1	1	3	2	3	2	2	3	3	3

Dette skema er et billede af det Excel-ark, der blev brugt som dialogværktøj i Lolland Kommune

Ressourcegruppens rolle

- **DELTAGELSE I 1. WORKSHOP**

Med deltagernes tilmelding til projektets ressourcegruppe bliver de orienteret om projektets formål og aktiviteter - i alt tre arbejds møder som udgangspunkt. Indholdet på det første møde er bygget op om en introduktion til projektet, præsentation af det foreløbige udvalg fra screeningen i overblikket samt en opsummerende gennemgang af analysen af strategisk planlægning og statistisk data.

Formålet med præsentationerne er at klæde deltagerne på til en kvalificeret diskussion og prioritering af det foreløbige udvalg. Som afslutning på 1. arbejds møde i ressourcegruppen foretages en prioriteringsrunde, der skal reducere antallet af tilbageværende kulturmiljøer fra vejl. 30-50 til vejl. 10-15. Prioriteringen kan ske som en vejledende afstemning i ressourcegruppen, som kerne-teamet kan vurdere efterfølgende.

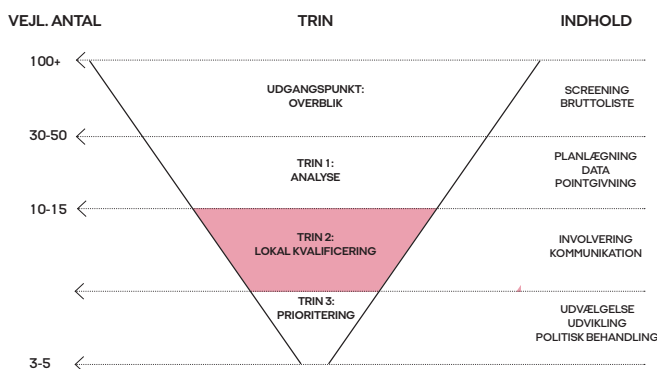
Output

Det samlede resultat i trin 1 er en analyse og prioritering fra 30-50 til 10-15 kulturmiljøer, der foretages på baggrund af overblikket af kulturmiljøerne, kommunens strategiske indsatsområder og statistisk data på nøglekriterier for hvert kulturmiljø. Konkrete output er:

- Et oversigtsskema over pointgivningen til de 30-50 udvalgte kulturmiljøer.
- Et udfyldt skema for hver af de udvalgte 10-15 kulturmiljøer.
- Et oversigtskort, der placerer de 10-15 udvalgte kulturmiljøer i kommunen.

TRIN 2:

LOKAL KVALIFICERING

Formål

Der er flere delformål på trin 2: Dels at involvere den brede offentlighed i kommunen, samt at kvalificere de foreløbigt 10-15 udvalgte kulturmiljøer gennem aktiviteterne.

Trin 2 rummer det mest omfattende niveau af inddragelse i processen, hvor en del af kerneteamets opgaver er at involvere både ressourcegruppe, den brede offentlighed og politikerne i kommunen. På dette trin skifter fokus fra de mere overordnede analyser til et fokus på konkrete udviklingspotentialer, der er forankret hos aktører lokalt. På dette niveau er det vigtigt, at projektet forankres bredt – og at opmærksomheden omkring projektet og det foreløbige resultater er tydeligt formidlet.

De foreløbigt 10-15 udvalgte kulturmiljøer kvalificeres gennem aktiviteter, der dels præsenterer det foreløbige udvalg for den brede offentlighed, dels giver ressourcegruppen mulighed for at diskutere kulturmiljøernes udviklingspotentialer. I alle aktiviteter er det ambitionen at ressourcegruppen fungerer som ambassadører for projektet, der er med til at arrangere og invitere til aktiviteter. Trinnet har følgende aktiviteter:

Kerneteamets opgaver

• DIALOG MED EJERE

Der er to typer af ejerforhold i kulturmiljøerne. Enten er et kulturmiljø sammensat af mange forskellige ejere, f.eks. en købstad eller landsby. Eller også er kulturmiljøet ejet af én eller meget få ejere, som f.eks. et fabriksmiljø eller en herregård. Når det sidste er tilfældet blandt de foreløbigt udvalgte 10-15 kulturmiljøer, tager kerneteamet kontakt til ejeren og informerer om projektet, at miljøet er foreløbigt udvalgt og inviterer til at deltage i processen fremadrettet. Ejerforholdene noteres i skemaerne for kulturmiljøerne.

• EKSTERN KOMMUNIKATION:

For at åbne processen og give borgerne indblik i arbejdet med kulturmiljøernes udvikling offentliggøres de foreløbigt udvalgte 10-15 kulturmiljøer. Den eksterne kommunikation kan ske i form af en pressemeddelelse, artikler i lokalpressen eller gennem nyheder på sociale medier, hvis kommunen har de kanaler på plads.

Indtil nu i processen - fra screening til foreløbigt udvalg - er arbejdet foretaget af eksperter, kommune eller ressourcegruppen. Da formålet med guiden er at fremme investeringerne i kulturmiljøerne, anbefales det at prioritere at formidle deres kvaliteter bredt.

Den eksterne kommunikation er også en invitation til den brede offentlighed om at deltage i de involverende aktiviteter, der beskrives på næste side.

- **INVOLVERENDE AKTIVITETER:**

Der gennemføres aktiviteter, som giver mulighed for at diskutere kulturmiljøernes udviklingspotentialer lokalt. Aktiviteterne kan spænde vidt, men kan for eksempel være:

- En stor event – evt. som borgermøde med mulighed for diskussion
- Flere mindre events – lokale arrangementer med mulighed for diskussion, f.eks. byvandring i de udvalgte miljøer.
- Rundtur – f.eks. en bustur, hvor ressourcegruppen også kan deltage.
- Aktiviteter på sociale medier, f.eks. en fotokonkurrence.

Det kan være en god idé, at arrangere de lokale begivenheder i samarbejde med ressourcegruppens deltagere, der kan sidde inde med en specifik lokal viden og et særligt tilhørsforhold. Derudover anbefales det at inddrage lokale aktører og foreninger, der ikke nødvendigvis sidder i ressourcegruppen, til at dele værtskabet for arrangementerne.

Involverende aktiviteter kan være ressourcekrævende, så vær opmærksom på, at effekt og indsats skal stå mål med hinanden. Det kan f.eks. gøres ved at arrangere lokale aktiviteter sammen med kommunens eksisterende fora, f.eks. i samarbejde med landsbyråd eller borgerforeninger.

Kerneteamet har fokus på at indsamle lokal viden og konkrete input til de udvalgte kulturmiljøer, der opsamles i skemaerne for hvert miljø.

- **POLITISK FORANKRING:**

På dette niveau bør den første større politiske inddragelse finde sted. De første overordnede screeninger er foretaget, og politikerne får mulighed for at se, hvordan udvikling af kulturmiljøer og tidligere vedtaget strategisk planlægning spiller sammen.

Inddragelsen kan være ren orientering eller have workshop-format, som indhenter konkrete input fra politikerne. Det anbefales også, at give politikerne en mulighed for i et lukket forum - f.eks. en workshop - at blive klædt på med den viden de foregående faser har tilført projektet, samt at give dem god mulighed for at give deres mening til kende. Her har kerneteamet mulighed for at forankre projektet og få politikernes input inden udvælgelsesfasen.

- **SAMMENFATNING TIL RESSOURCEGRUPPE:**

De involverende aktiviteter med kommunens borgere og politikere opsummeres nu overordnet til ressourcegruppen og konkrete input til hvert miljø opsummeres i skemaet. Det opdaterede materiale udsendes til ressourcegruppen i god tid før det andet møde.

Ressourcegruppens rolle

- **LOKALE ARRANGEMENTER**

Mellem ressourcegruppens fælles møder kan kerne-teamet bruge gruppens kompetencer til specifikke aktiviteter. Netop dét udnyttes i planlægningen af lokale aktiviteter i trin 2. Ressourcegruppens deltagere vil have forskellig lokal tilknytning og erfaring med lokale begivenheder, der kan sætte fokus på en dagsorden. Kerne-teamet kan dermed engagere deltagerne i aktiviteter, der bringer deres kompetencer i spil, samtidig med at kerne-teamet får lettet opgaven lokalt.

- **DELTAGELSE I 2. WORKSHOP**

Ressourcegruppens andet møde sker, når de involverende aktiviteter er afsluttet. Indholdet er bygget op omkring en opsummering af de involverende aktiviteter og en grundig diskussion af resultaterne i gruppen.

Mødet bør især fokusere på at omsætte den viden, der er opsamlet i processen indtil nu, til et overblik over potentialer i de udvalgte kulturmiljøer. Det kan være som gruppearbejde, hvor ressourcegruppens deltagere går sammen i mindre grupper og gennemgår hvert enkelt miljø og

producerer en mindre SWOT-analyse for dem - en oversigt over miljøernes styrker og svagheder, muligheder og trusler. Mødet slutter med, at grupperne kort præsenterer arbejdet for hinanden. Resultatet er ikke en reduktion i antallet af udvalgte miljøer, men i en kvalificering af deres potentialer.

Output

Resultatet af trin 2 er en yderligere kvalificering af de 10-15 foreløbigt udvalgte kulturmiljøer, men der udvælges ikke yderligere på baggrund af aktiviteterne. Der opnås yderligere en offentlig interesse for kulturmiljøerne, og det kan betyde en bedre forankring i udviklingen i dem. Konkrete output er:

- En offentlig opmærksomhed på kulturmiljøerne og deres udviklingspotentialer
- En opsummering af de lokale input, der kommer frem i rækken af aktiviteter.
- En mindre SWOT-analyse for hvert af de 10-15 udvalgte kulturmiljøer, der tilføjes til et skema for hvert kulturmiljø [se eksempel på næste side].

POTENTIALEVURDERING AF KULTURMILJØ

Kulturmiljøets navn	Nummer
---------------------	--------

INDSÆT BILLEDER HER

TRIN	INDHOLD	KATEGORIER	VÆRDI
UDGANGSPUNKT: OVERBLIK	Værdi	Kulturhistorisk værdi	Point 1-5
		Arkitektonisk værdi	Point 1-5
		Integritet	Point 1-5
	Afgrænsning Beskriv kort kulturmiljøets afgrænsning - læg kort som bilag		

TRIN 1: ANALYSE	Fokus Har kulturmiljøet fokus på besætning, erhverv eller turisme?		
	Relevant planlægning Hvilke planer og strategier er relevante for kulturmiljøets udvikling?		
	Fælles data	Afstand til motorvej	Point 1-5
		Befolkningstæthed	Point 1-5
		Husstandsindkomst	Point 1-5
	Tematisk data	Kriterier udvælges efter fokus i trin 2	Point 1-5
			Point 1-5
			Point 1-5
			Point 1-5
			Point 1-5
	Gns. point		
TRIN 2: LOKAL KVALIFICERING	Lokal kvalificering Hvilken ny viden er der kommet om kulturmiljøet gennem aktiviteterne?		
TRIN 3: PRIORITERING	Prioritering Vurderes kulturmiljøet samlet set at være ét af de kulturmiljøer i kommunen, der har det største strategiske udviklingspotentiale?		Ja / Nej

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Eksempel på møde i ressourcegruppen

Erfaringen fra testkommunerne er, at møderne i ressourcegruppen med fordel kan planlægges som intensive arbejds møder. Her gennemgås resultaterne, og deltagerne arbejder i et workshop-format. Det kan være en fordel at lægge møderne i arbejdstiden, hvis der er mange professionelle i arbejdsgruppen, så deltagelsen ikke opfattes på linje med frivilligt arbejde.

Erfaringerne peger også på, at det giver god værdi at placere møderne i kulturmiljøer, samt at et oplæg fra en repræsentant fra stedet kan give en god perspektivering. Billedet til højre er fra en workshop i Lolland Kommune, der blev afholdt på en tidligere sukkerfabrik.

Eksempel på besigtigelsestur i ressourcegruppen

I Faaborg-Midtfyn Kommune blev en del af den lokale kvalificering planlagt som en bustur rundt til udvalgte kulturmiljøer med ressourcegruppen.

En besigtigelsestur giver gruppen mulighed for at opleve stederne sammen, diskutere eller løse opgaver undervejs og for at give gruppen et fælles beslutningsgrundlag til trin 3.

Billedet er fra gruppens besøg i byen Brobyværk.

Eksempel på offentlig byvandring

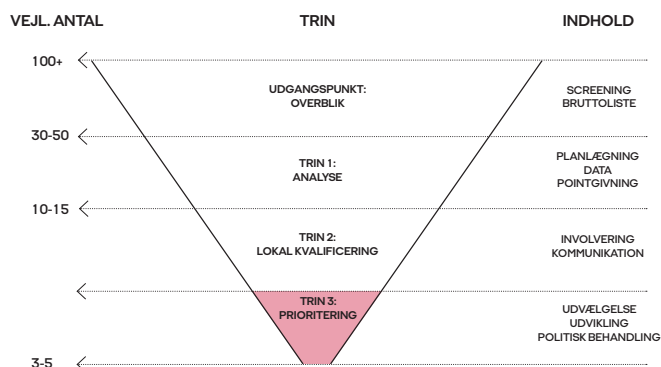
Som en del af aktiviteterne i dette trin kan der være behov for at åbne processen for den brede offentlighed. Én af mulighederne er byvandring med lokale guider, der også kan kommunikeres i lokalpressen sammen med projektets formål. Tænk også over, hvordan deltagerne kan give feedback tilbage til projektet, f.eks. via opgaver eller spørgsmål.

Billedet til højre er fra en offentlig byvandring i Faaborg.

TRIN 3:

PRIORITERING

Formål

Som guidens afsluttende trin skal der ske en udvælgelse af de 3-5 kulturmiljøer, der vurderes til at have det største strategiske udviklingspotentiale i kommunen.

Den endelige prioritering af kulturmiljøer sker samlet på baggrund af de to foregående trin.

I trin 2 har man på baggrund af den brede inddragelse fået solide input til, hvor borgere, lokale aktører og politikere ser et særligt udviklingspotentiale.

Kerneteamets opgaver

• BEARBEJDNING AF SWOT-ANALYSER

Som opsamling på ressourcegruppens 2. møde bearbejder kerneteamet SWOT-analyserne med nye aspekter og perspektiver. Analysen indarbejdes i skemaet for hvert kulturmiljø, der sendes ud som optakt til ressourcegruppens næste møde.

• 3. WORKSHOP MED RESSOURCEGRUPPEN

Kerneteamet arrangerer tredje og sidste workshop for ressourcegruppen. Se beskrivelse af workshoppen indhold under afsnittet Ressourcegruppens rolle.

• INDSTILLING TIL KOMMUNALBESTYRELSEN

Når ressourcegruppen har arbejdet med trin 3 (se beskrivelse på side 31) afsluttes trinnet med en politisk behandling af et oplæg til endelig udpegning af de valgte kulturmiljøer. Der skal skabes politisk ejerskab til resultatet af potentiale vurderingen. Og her har man muligheden for at forpligte politikerne på budgetlægning og -planlægning. Ressourcegruppen kan eventuelt give en række anbefalinger og lade politikerne tage det endelige formelle valg.

• EKSTERN KOMMUNIKATION

Det endelige udvalg på tre-fem kulturmiljøer præsenteres gennem pressemeddelelse og gennem andre kanaler. Selve den politiske behandling kan være anledningen, og eventuelle resultater fra behandlingen kan formidles.

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Eksempel på udfyldt skema til prioritering

Som oplæg til det tredje møde i ressourcegruppen kan der udarbejdes et skema for hvert foreløbigt udvalgt kulturmiljø. Skemaet samler resultaterne fra de to foregående trin på en let overskuelig måde, og det giver ressourcegruppens deltagere det bedste grundlag for at diskutere den endelige prioritering.

POTENTIALEVURDERING AF KULTURMILJØ

Kulturmiljø nr. 38	Kulturmiljø navn Fabers Fabrikker Hestehavevej 22, 5856 Ryslinge
Ejerforhold Privat ejet	Type Fabriksanlæg

Billeder

Billeder taget af Øhavsmuseet

Alle point gives på skalaen 1-5, hvor 5 er højest

TRIN	INDHOLD	KATEGORIER	VÆRDI	SCORE
Trin 1: Screening	Værdi	Kulturhistorisk værdi	4	4
		Arkitektonisk værdi	4	
		Integritet	4	
Trin 2: Strategisk planlægning	Strategisk planlægning	I hvor høj grad understøtter kulturmiljøet kommunens strategiske planlægning?	5	5
	Fokus	Hvilket fokus har kulturmiljøet?	Erhverv	
Trin 3: Data	Fælles data	Afstand til motorvej	5	4,7
		Befolkningstæthed i sogn	5	
	Data ift. fokus: Erhverv	Husstandsindkomst i sogn	4	3,3
		Erhvervsfrekvens	4	
		Antal virksomheder	4	
		Antal ansatte	2	
SCORE			Gennemsnit af score	4,25
Trin 4: Lokal kvalificering	Kort beskrivelse af kulturmiljøets potentialer - Fabriksanlæg midt i Ryslinge opført i forskellige etaper op gennem 1900-tallet. Fabrikken producerede solafskærmning indtil 2015 og er nu erhvervspark og café. (AAA) - I år 2010 solgte VKR gruppen bygningsmassen til Martin og Flemming Bugge Skibsted, som i dag driver ejendommen som Erhvervscenter Ryslinge I/S. Der er 26.500 m² bygningsmasse med store produktions- lager- og kontorlokaler med mulighed for individuel indretning. - En del af bebyggelsen anvendes til midlertidig indkvartering af flygtninge. - En lokal forankret initiativgruppe arbejder på at indrette 'Café Fabers' i den ældste fabriksdal, som skal rumme café og kultur- og spillested. Hvad har været i fokus i processen? - Mulig synergi med Ryslinge Høj- og Efterskole i forbindelse med kulturevents etc. - Omdannelse af bygninger til nye funktioner fx boliger			

Ressourcegruppens rolle

- DELTAGELSE I 3. WORKSHOP

Som en afsluttende udvælgelse af de 10-15 foreløbigt udvalgte kulturmiljøer skæres antallet ned til tre-fem kulturmiljøer. Prioriteringen sker i samarbejde med ressourcegruppen, så de endelige valg kan forankres hos dem. På dette tidspunkt skal udvikling og de enkelte kulturmiljøers konkrete muligheder være i fokus. Her har man muligheden for at få ressourcepersoner på banen, for at inddrage dem i den endelige udvælgelse - og måske finde aktører, der kan drive den ønskede udvikling videre.

Første del af mødet har fokus på at foretage og diskutere prioriteringen. Det er en god idé at bruge enkle midler, f.eks. en simpel afstemning, hvor hver deltager kan sætte mærke ved tre miljøer, men det er også vigtigt at sætte god tid af til at diskutere resultatet. Prioriteringen foretages på baggrund af de aktiviteter, der er opsummeret i et skema for hvert kulturmiljø. Dermed beskrives kulturmiljøets fokus, statistisk data, samt input fra den brede offentlighed og SWOT-analyse. Resultaterne oversættes så vidt muligt til en pointscore, så det er nemt at sammenligne miljøerne.

Anden del af mødet fokuserer på at sammenfatte kulturmiljøets strategiske udviklingspotentiale, der skal fungere som en vision i den fremtidige udvikling. Og ikke mindst samler man her op på eventuelle idéer til udvikling af kulturmiljøet. Disse underbygges af en oversigt over lokale aktører, der er engagerede i stedet. Mål og idéer skal kvalificere den udvikling, der bagefter sættes i gang i de udvalgte kulturmiljøer.

Som afslutning på workshoppen er det en god idé at nedsætte mindre arbejdsgrupper omkring de udvalgte miljøer for at fortsætte arbejdet. De kan fungere som egentlige projektgrupper, der kan gå videre med at føre potentialerne ud i livet.

Output

Resultatet er en prioritering og beskrivelse af kommunens kulturmiljøer med det største strategiske udviklingspotentiale. Et vejledende antal er tre-fem, men antallet vil variere fra kommune til kommune. Beskrivelsen består af tre punkter, der udfyldes i skemaet:

- Sammenfatning af kulturmiljøets strategiske udviklingspotentiale
- Idéer til udvikling af kulturmiljøet
- Potentiale for bottom-up: Oversigt over lokale aktører, der er engagerede i at udvikle kulturmiljøet

Resultaterne fra trinnet er også:

- En indstilling fra ressourcegruppen til kommunalbestyrelsen af en prioritering på 3-5 miljøer.
- En politisk behandling af indstillingen, der kan danne baggrund for fremtidige strategiske og økonomiske prioriteringer.
- Etablering af mindre projektgrupper omkring de udvalgte miljøer, der giver ressourcegruppens deltagere en mulighed for at arbejde videre med at realisere de kortlagte potentialer.

ERFARINGER FRA KOMMUNERNE

Hvad var erfaringerne i Lolland Kommune?

På det afsluttende trin i processen i Lolland Kommune fik ressourcegruppen en præsentation af kulturhistorien og en opsummering af den hidtige proces for de 10 kulturmiljøer, der var blevet vurderet højest på 1. workshop.

Kerneteamet, der bestod af Lolland Kommune, Museum Lolland-Falster og en ekstern rådgiver, sammenfattede på baggrund af ressourcegruppens diskussion derefter en indstilling til kommunalbestyrelsen på tre kulturmiljøer - eller rettere sagt tre temaer med flere kulturmiljøer i sig:

- Nakskov middelalderby
- Herregårdene
Halsted Kloster, Knuthenborg, Lungholm og Søholt
- Det sydlollandske dige

Denne endelige prioritering afspejler den centrale erfaring, at det er vigtigt at huske synergiene mellem de enkelte kulturmiljøer som en stor del af deres samlede potentiale. Nakskov middelalderby består således af flere mindre dele af kulturmiljøet, der skal udvikles sammen. De fire herregårde har måske ikke national betydning hver især, men herregårdsskabet og netværket mellem dem er særligt. Og diget langs Lollands sydkyst binder kystmiljøerne fra Ydø over Maglehøj Strand, Kramnitze og Rødbyhavn til Bunddragerne sammen til ét udviklingsområde.

"Velbevarede landsbyer, fornemme herregårde og markante industribygninger fra sukkerproduktionens storhedstid. Kønne købstæder og attraktive kystområder. Lolland Kommune har mange rigtig fine kulturmiljøer. Dem har vi fået frem i lyset i processen her. Det bidrager både til at indkredse kulturmiljøernes mangle potentialer til, at vi og omgivelserne får øjnene op for vores mange værdier. Og så det hjælper det os også i processen med den nødvendige prioritering, når kulturmiljøerne skal bevares. Som kommune har vi fået klarhed over, hvilke områder vi og andre aktører skal satse på og gøre til omdrejningspunkt for vores investeringer, når de historiske bygninger og kulturmiljøer, som andre områder, kommer under ressourcepres."

Holger Schou Rasmussen
Borgmester, Lolland Kommune

Hvad var erfaringerne i Faaborg-Midtfyn Kommune?

Ressourcegruppen spillede en meget central rolle i processen i Faaborg-Midtfyn Kommune og pegede på deres afsluttende møde peget på, hvilke fem kulturmiljøer de på baggrund af forløbet vurderede til at have de største potentialer for udvikling, som samtidig sikrer en bevaring af bygningsarven:

- Brahetrolleborg Gods
- Bramstrup
- Faaborg
- Fabers Fabrikker
- Lyø by

De fem miljøer er en købstad, en landsby, et industrikompleks og to herregårde og repræsenterer dermed en variation som også afspejler sig i deres fremtidige potentialer. Prioriteringen indebar en vurdering af at alle fem har forudsætningerne – og med den rette "hjælp" kan udvikle sig og indfri deres potentialer.

Der var i processen politisk deltagelse i alle faser, herunder den afsluttende udvælgelse af de fem kulturmiljøer. Udvalget blev dog ikke formelt politisk behandlet, og prioriteringen er således en vejledende udvælgelse fra ressourcegruppens side.

"Processen har givet os et helt nyt vidensniveau omkring vores kulturmiljøer og deres rolle i kommunen. Først og fremmest har det været spændende at prøve en ny arbejdsform, hvor kommunen og ressourcestærke aktører sammen undersøger og prioriterer kulturmiljøernes potentialer. Det samarbejde har givet nye perspektiver og klædt både os politikere og resten af gruppen på til diskutere mulighederne på højt niveau. Det er tydeligt, at kulturmiljøerne rummer store potentialer for at være drivere for vækst og udvikling i kommunen. Men vi er også bevidste om, at det er et langt sejt træk at komme fra viden til handling. Prioriteringen og overblikket over potentialerne giver et stærkt fokus, når vi i samarbejde med lokale aktører arbejder for at tiltrække investeringer."

Anne Møllegaard Mortensen
Viceborgmester, Faaborg-Midtfyn Kommune

Guide til potentiale vurdering af kulturmiljøer

Denne guide er en procesvejledning til kommunerne med formålet at identificere og prioritere kulturmiljøer med udviklingspotentiale for at skabe lokal udvikling, øget bevaring og benyttelse af kulturmiljøerne, samt at skabe en øget identitetsfølelse og forståelse for bygningsarvens værdier.

"Som kommune har vi fået klarhed over, hvilke områder vi og andre aktører skal satse på og gøre til omdrejningspunkt for vores investeringer, når de historiske bygninger og kulturmiljøer, som andre områder, kommer under ressourcepres."

Holger Schou Rasmussen

Borgmester, Lolland Kommune

"Processen har givet os et helt nyt vidensniveau omkring vores kulturmiljøer og deres rolle i kommunen. Prioriteringen og overblikket over potentialerne giver et stærkt fokus, når vi i samarbejde med lokale aktører arbejder for at tiltrække investeringer."

Anne Møllegaard Mortensen

Viceborgmester, Faaborg-Midtfyn Kommune